

GRONINGEN GEZOND

Inhoud

1. Inleiding
2. Waar staan we nu?
3. Wat willen we bereiken?
4. De Healthy Ageing Visie: fundament onder het gezondheidsbeleid
5. Van ambitie naar aanpak
6. Wat gaan we doen
7. Acties en goede voorbeelden
8. Wat zijn de resultaten ?
9. Communicatie
10. Financiën

Bijlage

- Healthy Ageing Visie, de G6 voor een Gezonde Leefomgeving

1 Inleiding

Een goede gezondheid is voor alle mensen van belang. Een goede gezondheid verhoogt de kwaliteit van leven en draagt bij aan een vitale samenleving waarin iedereen naar vermogen kan meedoen. De afgelopen jaren hebben we ons met vele partijen ingezet om de gezondheid van onze inwoners te bevorderen. Ondanks mooie resultaten is er - om een aantal redenen - meer en andere inzet nodig.

Allereerst neemt de gemiddelde levensverwachting in Nederland toe, ook in Groningen. We worden steeds ouder, de bevolking vergrijsst. Het aantal chronisch zieke mensen neemt toe en voorheen ongeneeslijke ziekten zijn tegenwoordig behandelbaar. Deze ontwikkelingen maken dat de vraag naar zorg toeneemt.

Verder zien we dat Groningers gemiddeld een kortere levensverwachting hebben dan gemiddeld in Nederland¹. Bovendien zijn er in onze gemeente behoorlijke gezondheidsverschillen tussen groepen inwoners en tussen wijken.

De derde reden betreft de omslag in denken over gezondheid en preventie. Gezondheid wordt steeds vaker breed opgevat met een positieve benadering. De focus ligt meer op eigen regie en veerkracht en minder op beperkingen en/of ziekte. Deze opvatting sluit goed aan bij de transformatie opgave die we als gemeente hebben en welke moet leiden tot een verschuiving van zware hulp en ondersteuning naar lichtere vormen van ondersteuning en 'eigen kracht'. Door te investeren in gezondheid en preventie kunnen (zwaardere) problemen worden voorkomen. En het draagt vervolgens weer bij aan de 'verzilvering'.

Tot slot hebben we naast deze sociaal-maatschappelijke opgaven ook op het fysieke en economische terrein een aantal opgaven: de stad groeit en de druk op de leefomgeving neemt toe. Hoe we onze groeiende, compacte stad leefbaar en aantrekkelijk houden voor alle leeftijdsgroepen is een belangrijk vraagstuk dat in het keuzedocument op weg naar de nieuwe Omgevingsvisie (*The Next City*) centraal staat. Gezondheid - als onderdeel van de gehele kwaliteit van de fysieke leefomgeving (leefkwaliteit) is hierin een belangrijk thema. Dat een stad met gezonde bedrijven en gezonde inwoners goed is voor het vestigingsklimaat spreekt voor zich, de economie vaart wel bij een gezonde samenleving. In de strategische agenda *Health Economics* gaat het over het vergroten van de werkgelegenheid en het stimuleren van de bedrijvigheid in de Healthy Ageing-sector.

Gezondheid raakt aan alle beleidsterreinen en meerjarenprogramma's en daarom beschouwen we gezondheid - of breder welbevinden- als een sociale, ruimtelijke en ook economische opgave.

In deze beleidsnota Groningen Gezond presenteren wij onze ambitie en de *Healthy Ageing Visie. De G6 voor een Gezonde Stad Groningen*. Deze visie hebben we eerder met de RUG/UMCG, Hanzehogeschool en HANNN ontwikkeld en is in het voorjaar van 2017 door het college vastgesteld.

---

¹ Hierin kijkt Groningen niet af van andere steden. De gemiddelde levensverwachting bij geboorte is lager in stedelijke gebieden vergeleken met het landelijk gemiddelde.

Deze *Healthy Ageing Visie* vormt het fundament van het gezondheidsbeleid en is tegelijkertijd de leidraad voor de sociale, fysieke (*The Next City*) en economische (*GOWEG*) ontwikkeling van Groningen als Gezonde Stad.

2 Waar staan we nu ?

De levensverwachting in Nederland is de afgelopen jaren toegenomen. In de gemeente Groningen is de gemiddelde levensverwachting bij geboorte precies 80 jaar en dat is lager dan het landelijk gemiddelde van 81 jaar en 4 maanden (bron: CBS, bewerkt door [RIVM, 2010-2014](#))².

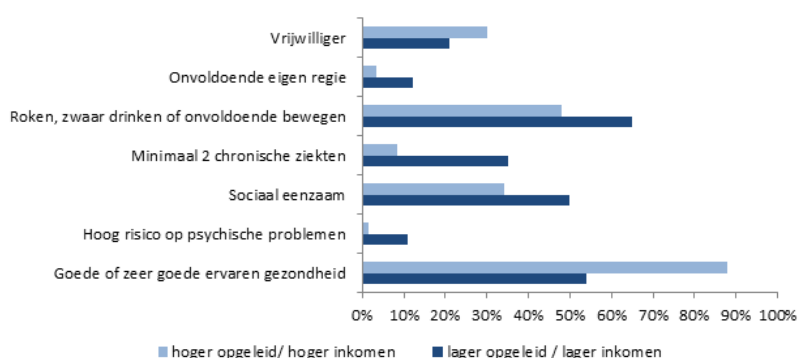
Landelijk zien we grote verschillen in gezondheid tussen mensen met hogere of lagere sociaaleconomische status (SES). Hoogopgeleide Nederlanders leven bijvoorbeeld ruim zes jaar langer dan laagopgeleide Nederlanders. Deze constatering wordt nog schrijnender als we kijken naar hoe mensen hun gezondheid ervaren. Hoogopgeleide Nederlanders ervaren hun gezondheid 19 jaar langer als goed dan laagopgeleide Nederlanders. Deze verschillen zijn de afgelopen jaren niet afgenomen². Ook in Groningen zien we deze verschillen in gezondheid.

Verschillen tussen wijken en groepen inwoners

Uit de gegevens van de Gezondheidsmonitor ³ komt naar voren dat gezondheid en ziekte in Groningen ongelijk zijn verdeeld. Terwijl we op gemeentelijk niveau geen grote verschillen zien in vergelijking met andere (middel)grote steden - onder meer in ervaren gezondheid en levensverwachting - zien we grote verschillen tussen wijken en groepen inwoners. Deze zijn gerelateerd aan sociaaleconomische status. De verschillen gelden voor alle leefstijlthema's zoals roken, bewegingsarmoede, alcoholconsumptie en overgewicht. Dit zien we daarnaast bij sociale eenzaamheid, mentale gezondheid, chronische ziekte en ervaren gezondheid.

De levensfase speelt ook een belangrijke rol. In een wijk waar bijvoorbeeld veel ouderen wonen is de ervaren gezondheid gemiddeld minder goed dan in wijken waar veel gezinnen wonen.

In onderstaande figuur brengen we de sociaal economische gezondheidsverschillen in beeld door twee groepen met elkaar te vergelijken ⁴.

² <https://www.volksgezondheidenzorg.info/onderwerp/levensverwachting/cijfers-context/bevolkingsgroepen#node-levensverwachting-bij-geboorte-naar-opleidingsniveau>

³ <https://ggd.groningen.nl/onderzoek/gezondheidsprofiel/Gezondheidsprofielvolwassen2016.pdf>

⁴ De groepen die met elkaar worden vergeleken zijn:

1. Volwassenen die lager opgeleid zijn (basisonderwijs, lbo of maximaal mavo) **en** een lager inkomen hebben (besteedbaar huishoudens inkomen van max. € 21.300,-), en
2. Volwassenen die hoger opgeleid zijn (max. mbo, havo/vwo, hbo/wo) **en** een hoger inkomen hebben ((besteedbaar huishoudens inkomen hoger dan € 27.200,-)

Oorzaken van gezondheidsverschillen

We weten dat er niet één enkele oorzaak ten grondslag ligt aan gezondheidsverschillen. Vaak is het een combinatie van factoren die op allerlei manieren met elkaar zijn verweven, zoals aanleg en erfelijkheid, een laag inkomen, werkloosheid, een laag opleidingsniveau, ongunstige woon- en leefomgeving, een ongezonde leefstijl en minder makkelijk toegang tot (gezondheids-)zorg. Daarnaast is er vaak sprake van beperkte gezondheidsvaardigheden (hoe maak je gezonde keuzes en zorg je voor een gezonde leefstijl) en een gering vermogen tot eigen regie.

Terugblik

De afgelopen jaren hebben we ons - onder de noemer van Samen Gezond in Stad- samen met inwoners en een groot aantal partijen ingezet voor een gezonde en vitale stad.

Er is extra geïnvesteerd in het terugdringen van gezondheidsachterstanden, het bevorderen van een gezonde en actieve leefstijl bij de jeugd, in de zorg rondom de geboorte, in suïcidepreventie en het bestrijden van eenzaamheid. De samenwerking rond belangrijke thema's op het gebied van gezondheid is gegroeid. Gezondheid werd de afgelopen jaren bovendien steeds meer verbonden met programma's als armoede, sport, voedselbeleid en participatie.

Gezondheid is hoger op de maatschappelijke agenda komen te staan.

Uitdagingen

Ondanks de mooie resultaten zijn er nog voldoende uitdagingen. Zo is er bijvoorbeeld nog steeds sprake van gezondheidsverschillen. Het realiseren van onze gezondheidsdoelen vraagt meer dan ooit om een integrale visie en aanpak voor de lange termijn, om samenwerking met een groot aantal partners, om een consequente en systematische toepassing van de kennis en het onderzoek van de kennisinstellingen en om een continue dialoog met de inwoners van onze stad.

3 Wat willen we bereiken?

Een gezonde samenleving maakt gezonde burgers en gezonde burgers maken een gezonde samenleving. Als de gezondheid van onze inwoners verbetert, nemen hun veerkracht en hun kansen om mee te doen eveneens toe. Gezondheid is niet alleen een doel op zich maar ook een middel om doelen op andere beleidsterreinen te behalen zoals werk en inkomen, participatie, onderwijs, jeugd, sport en milieu.

Onze maatschappelijke opgave

Grotere zelfredzaamheid en participatie betekenen dat de dynamiek van de stad toeneemt. Gezondere inwoners doen bovendien een minder groot beroep op allerlei voorzieningen. Verbeteren van de gezondheid loont daarmee ook sociaal en economisch. Dat zijn goede redenen om in gezondheid te investeren. Maar minstens zo belangrijk is dat wij werken aan een inclusieve gemeente waaraan iedereen naar vermogen kan deelnemen. Waar zoveel mogelijk mensen gelijke kansen hebben op een goede gezondheid en deelname aan de samenleving. Dit zien we als onze maatschappelijke opgave.

Healthy Ageing oftewel Gezond Ouder worden

Onze ambitie is dat iedereen, jong en oud, gezonder door het leven gaat en gezond ouder wordt. Ons doel is een samenleving waarin jongeren en ouderen naar vermogen meedoen en waarin jongeren en ouderen genieten van een onafhankelijk leven met een hoge levenskwaliteit. De doelgroep is iedereen, van 'min negen maanden' tot en met de 120-plussers. Gezond Ouder worden begint op jonge leeftijd!

Dit hebben we uitgewerkt in de volgende doelen:

- *Het winnen van het aantal gezonde levensjaren van Groningers*
- *Het inlopen van de gezondheidsachterstanden tussen wijken en groepen inwoners*

Deze doelen hebben we niet binnen vier jaar gerealiseerd. Gezondheidsverschillen zijn hardnekkig en complex. Onze ambitie is dan ook dat in 2030 het aantal gezonde levensjaren is toegenomen en dat de gezondheidsverschillen zijn afgenomen.

4 De Healthy Ageing Visie: fundament onder het gezondheidsbeleid

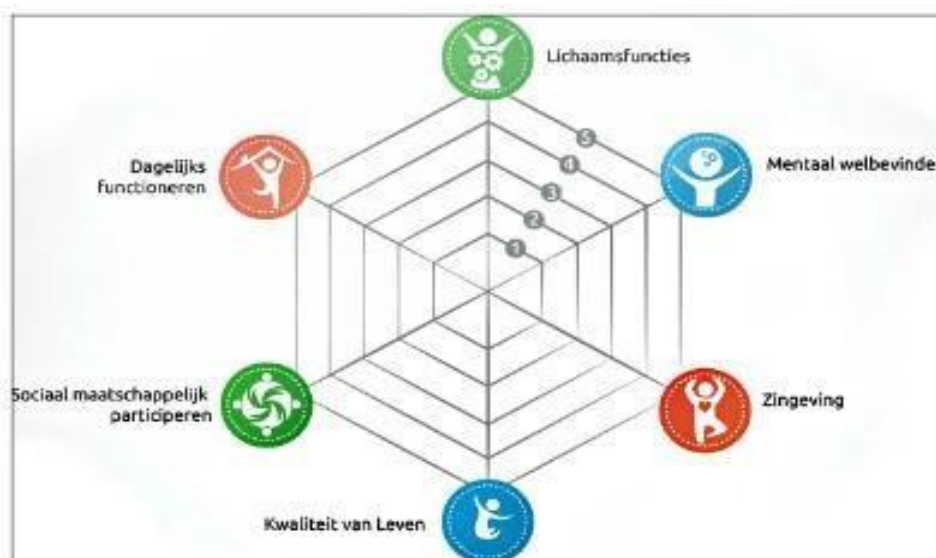
Gezond ouder worden in een vergrijzende samenleving is al jarenlang een urgent onderwerp in Europa, in Noord-Nederland en in Groningen. Universiteit, hogescholen, mbo, noordelijke overheden en bedrijven werken samen aan het thema Healthy Ageing.

Samen met onze Akkoord van Groningen- partners RUG/UMCG, Hanzehogeschool en HANN hebben we de Healthy Ageing Visie, G6 voor een Gezonde Leefomgeving opgesteld. Deze Visie vormt de basis en de leidraad voor ons gezondheidsbeleid in de komende beleidsperiode(s).

Ons uitgangspunt: Positieve gezondheid

Als we gezond ouder willen worden, ligt de sleutel in een actieve levensstijl met gezonde voeding, voldoende beweging, zingeving en 'eigen kracht'. Dit laat ook onderzoek naar de Blue Zones zien, gebieden in de wereld waar de bevolking gemiddeld veel ouder wordt dan elders.

Deze elementen zien we terug in de definitie van Positieve gezondheid: *Gezondheid is het vermogen je aan te passen en je eigen regie te voeren, in het licht van de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen van het leven*⁵. Hierin ligt de nadruk op positieve gezondheid, op eigen kracht, van (medische) nazorg naar voorzorg (preventie). In deze nieuwe definitie staan het psychisch en fysiek welbevinden niet meer centraal (de definitie van Wereldgezondheidsorganisatie (WHO)⁶ maar ligt de focus op eigen regie en veerkracht en minder op beperkingen en/of ziekte. Dit concept van Positieve gezondheid sluit naadloos aan bij de beweging die we als gemeente willen maken naar meer preventie, meer zelfregie en zelf- en samenredzaamheid.

⁵ M. Huber, 2012 (Institute of Positive Health)

⁶ "Gezondheid is een toestand van volledig lichamelijk, geestelijk en maatschappelijk welzijn en niet slechts de afwezigheid van ziekte of andere lichamelijk gebreken" (WHO 1948).

Gezondheid als brede opgave

Om de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners te vergroten is het van belang te investeren in onderwijs, werk en participatie en in een sociale en fysieke leefomgeving die de gezondheid van onze inwoners beschermt en gezonde keuzes gemakkelijker maakt.

Gezondheid raakt dan ook aan alle beleidsterreinen en meerjarenprogramma's: positief opgroeien, sport & bewegen, leefomgeving, wonen, maatschappelijke ontwikkeling, zorg, arbeid, werk & inkomen, fietsbeleid, voedselstrategie etc. Dit inzicht leidt er toe dat we gezondheid - of breder welbevinden - beschouwen als een sociale, ruimtelijke en ook economische opgave. Daarom willen we bij de toekomstige fysieke, economische en sociale ontwikkeling van de stad gezondheid en welzijn van onze inwoners als belangrijk vertrekpunt nemen.

Onderzoeken, evalueren, verbeteren

We streven ernaar om beschikbare kennis van de noordelijke kennisinstellingen systematisch en consequent toe te passen in ons beleid. De kennisinstellingen leveren inbreng bij de concrete invulling van projecten en activiteiten en ze onderzoeken de uitvoering. Ze helpen mee door de projecten te monitoren en analyseren. Met die kennis kunnen we de projecten periodiek evalueren en stap voor stap verbeteren.

Zes kernwaarden voor een gezonde leefomgeving

Zes kernwaarden staan centraal in de Healthy Ageing Visie. Dat zijn Actief Burgerschap, Bereikbaar Groen, Actief Ontspannen, Gezond Verplaatsen, Gezond Bouwen en Gezonde Voeding. Ze zijn kort uitgewerkt in het overzicht hiernaast. Deze *G6 voor een Gezonde Leefomgeving* zijn leidend voor alle beleidsprogramma's die te maken hebben met gezondheid met een hechte verbinding tussen het sociale, fysieke en economische domein.

De G6 voor een Gezonde Leefomgeving

Actief Burgerschap

We stimuleren onze inwoners om actief mee te doen aan het verbeteren van de eigen leefsituatie. Sociale cohesie en kleinschaligheid zijn van belang om ervoor te zorgen dat mensen elkaar kennen en zich om elkaar bekommeren. Voorbeelden waarbij actief burgerschap tot uiting komt zijn het gebiedsgericht werken (zie verderop in deze nota), de WIJ-teams, Let's Gro, en de coöperatieve wijkraad in de Oosterparkwijk.

Bereikbaar Groen

We maken de stedelijke ruimte groener, met aandacht voor kwaliteit en diversiteit. Zo dragen we bij aan een betere luchtkwaliteit, verkoeling bij hitte en een hogere biodiversiteit, waardoor het algemeen welzijn wordt verhoogd. Dit komt bijvoorbeeld terug in het landschappelijk ontwerp van de deksels op de Zuidelijke ringweg, het Land-art Park van Meerstad, groene gevels in de binnenstad, ecologische oevers en natuurvoorzieningen, en ontsnippering, dat wil zeggen het verbinden van groengebieden.

Actief Ontspannen

We bieden onze inwoners - jong én oud – aantrekkelijke ontmoetingsplekken in de

openbare ruimte om samen te komen, te sporten, te spelen en te recreëren. Zo is de afgelopen tijd het stadsstrand aan de Vrydemalaan, de Outdoor Fitness aan het Reitdiep, Sport- en speelplekken aan de Oosterkade en sport/speelvoorzieningen in de Hunze en Van Starckenborgh ontstaan, en worden aantrekkelijke hardlooproutes gemarkeerd.

Gezond Verplaatsen

We bevorderen een actieve leefstijl door een veilige en gezonde omgeving te bieden voor wandelaars en fietsers. We vergroenen ons openbaar vervoer met waterstof- en elektrische bussen en fietskoeriers zorgen voor een schonere pakketbezorging. Groningen FIT en Bewegen in de Openbare Ruimte zijn hier voorbeelden van. Ook komt er meer ruimte voor de fiets met slimme fietsroutes en meer ruimte voor voetgangers door nieuwe wandelroutes tussen knooppunten in de stad. Verder gaan er meer waterstof- en elektrische bussen rijden en is er slimmere en schonere pakketbezorging door fietskoeriers.

Gezond Bouwen

We bieden een gevarieerd aanbod aan duurzame woningen en gebouwen die bewoners in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en werken in de vertrouwde leefomgeving; met een aantrekkelijke verbinding tussen binnen en buitenruimte. Voorbeelden van projecten zijn 'Een leven lang wonen', de proeftuin 'Het Huis van Morgen' op EnTranCe en de Prijsvraag Who Cares, over het ontwerp van innovatie zorgconcepten voor de Oosterparkwijk.

Gezonde Voeding

We bevorderen het bewustzijn rond gezond, duurzaam voedsel en stadslandbouw. We stimuleren het verbouwen en/of verkopen van gezonde, verse producten, zoveel mogelijk uit de regio. Hiervoor is de Citydeal 'Voedsel op de stedelijke agenda' gesloten in het kader van Agenda Stad. Daarnaast zijn er projecten als Eetbare Stad, de Stadsakker, Toentje en het sociale restaurant Bie de Buuf, verschillende watertappunten, de Operatie Steenbreek en Reframe.

Gezondheid is zowel een sociale, fysieke als economische opgave. Healthy Ageing is de integrale missie die het sociale, fysieke en economische domein verbindt. De G6 voor een Gezonde Leefomgeving laten zien hoe we daaraan gaan werken.

5 Van ambitie naar aanpak

“Aanpak gezondheidsachterstanden is geen project maar een langdurig proces.....”

Geen projecten maar proces

Afzonderlijke, op zich zelf staande (gezondheids-)interventies helpen onvoldoende om de gezondheidsachterstanden in te lopen⁷. Het bevorderen van de gezondheid en het inlopen van gezondheidsachterstanden vraagt een integrale, procesmatige benadering. Sleutelwoorden zijn Voorkomen, Verbinden en Vernieuwen.

Groningen Gezond: voorkomen, verbinden en vernieuwen

Een samenleving waar iedereen - jong en oud- gezonder door het leven gaat en gezond ouder wordt is onze ambitie. Om te komen van ambitie naar aanpak hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Voorkomen: door preventie en vroegtijdig inzetten op gezondheid.
- Verbinden: vanuit een integrale visie gezondheid en preventie verbinden aan andere domeinen en programma's
- Vernieuwen: door een procesmatige aanpak, samen met bewoners en andere partijen, van 'onderaf', evalueren, veranderen en bijstellen waar nodig.

Onze rol

Gezondheid wordt door veel factoren bepaald. Als gemeente hebben we hier beperkt invloed op. Daar komt bij dat mensen in belangrijke mate zelf verantwoordelijk zijn voor hun gezondheid. Het realiseren van onze ambitie, Gezond Ouder worden, lukt alleen door samen te werken met andere partijen: inwoners, WIJ-teams, onderwijs, ondernemers, (wijk-)organisaties, woningcorporaties, eerstelijns gezondheidszorg, GGD en kennisinstellingen. Als gemeente kunnen we voorwaarden scheppen, partijen samenbrengen, enthousiasmeren en faciliteren.

Tegelijkertijd vervullen wij als overheid een belangrijke maatschappelijke en publieke rol en hebben op het gebied van een gezonde werkomgeving en leefstijl een voorbeeldfunctie. Dit geldt ook voor ziekenhuizen, de universiteit, scholen, sportverenigingen, kinderopvang etc. Door met een groot aantal organisaties het signaal af te geven dat we op het terrein van de publieke gezondheid vanuit onze maatschappelijke rol het goede voorbeeld geven (bijvoorbeeld door het inrichten van een gezonde werkomgeving en het rookvrij maken van onze gebouwen) hopen we een beweging en publieke discussie op gang te brengen die uiteindelijk tot een gedragsverandering moet leiden. Dit is een stapsgewijs en langdurig bewustwordingsproces.

---

⁷ <http://www.platform31.nl/wijkengids/8-gezonde-wijk-groen-sport-en-cultuur>

6 Wat gaan we doen

Voorkomen, verbinden en vernieuwen zijn onze uitgangspunten om te komen van ambitie naar aanpak. Dit hebben we uitgewerkt langs drie lijnen: investeren in een Gezonde leefomgeving, via de gebiedsgerichte aanpak en door de verbinding te leggen tussen preventie, welzijn en zorg.

Gezonde leefomgeving

We willen de gemeente zo inrichten dat alle inwoners uitgenodigd worden tot gezond gedrag. De dagelijkse leefomgeving moet veilig zijn, rookvrij, uitnodigen tot ontmoeting en beweging, het herstellend vermogen versterken en de consumptie van gezonde voeding stimuleren. Zo hopen we dat onze inwoners steeds vaker de keuze maken voor een gezonde en actieve leefstijl.

In de nieuwe omgevingsvisie *The Next City* vormt Leefkwaliteit (kwaliteit van leven, gezondheid) de rode draad.

G6 als leidraad voor een Gezonde Leefomgeving

Gezondheid wordt een vanzelfsprekend uitgangspunt bij sociale, economische en fysieke ontwikkelingen. De *G6 voor een Gezonde Leefomgeving* worden het leidend principe van ons beleid over de volle breedte.

We scheppen bijvoorbeeld substantieel meer ruimte voor fietsers en voetgangers in de binnenstad en rond het Hoofdstation. Groningen was al een geweldige fietsstad en dat bouwen we verder uit. In de binnenstad komt waar mogelijk meer groen, zo ook op de plekken waar we de zuidelijke ringweg overdekken. Aan de rand van de stad, in Meerstad, komt een groot park met volop ruimte voor sport, spel, cultuur en festivals. We stimuleren particulieren om hun dak te vergroenen, we proberen de Eetbare Stad uit te zaaien naar steeds nieuwe plekken en we werken aan schoon water en schone lucht.

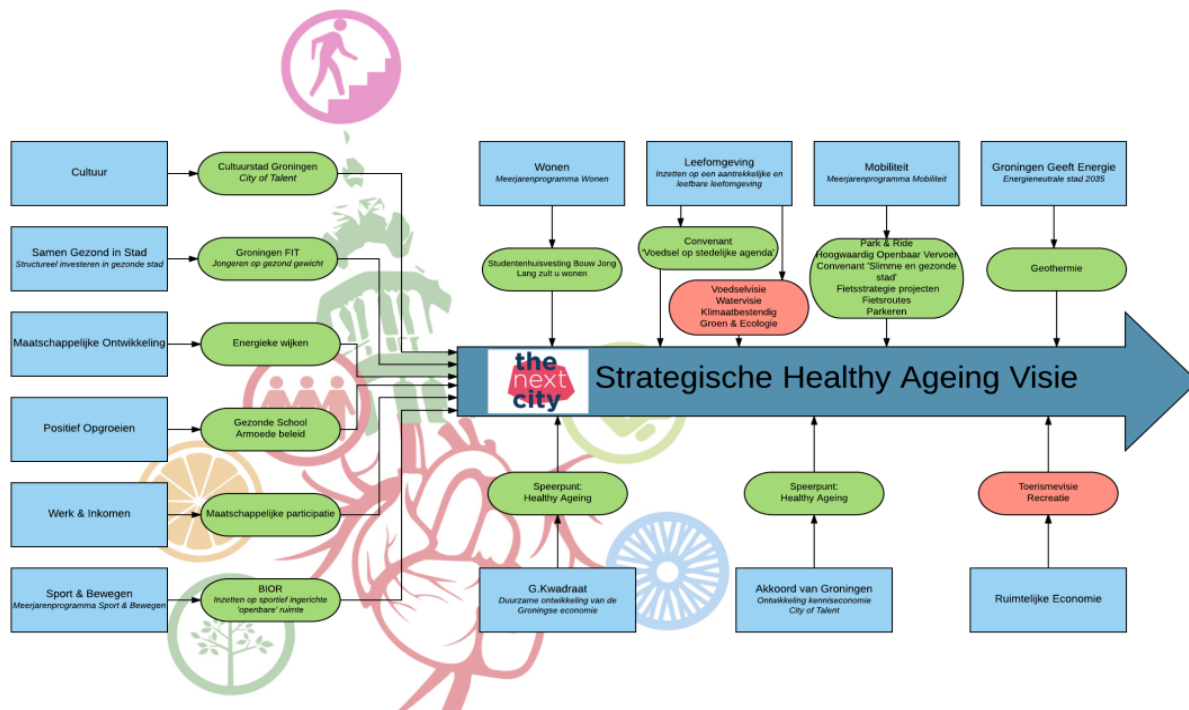
Woon- en verblijfsklimaat verbeteren

Wij hebben met het ministerie van Infrastructuur en Milieu afspraken gemaakt over een aantal activiteiten ter bevordering van een gezonde, aangename en schonere leefomgeving. Deze afspraken, die direct de gezondheid van onze burgers raken, zijn vastgelegd in de intentieovereenkomst *Slimme en Gezonde Stad*.

Hoofdonderdelen zijn het verbeteren van de luchtkwaliteit en het beperken van verkeerslawaaï. Dat willen we bereiken door het fietsen nog meer te stimuleren, slimme fietsroutes en nieuwe wandelroutes aan te leggen, busroutes te verleggen, het eigen wagenpark van de gemeente te verduurzamen en te vergroenen, schonere bezorgdiensten en pakketbezorging door de inzet van fietskoeriers enzovoort. Dit alles zorgt voor een vermindering van blootstelling aan uitlaatgassen en (verkeers)lawaaï met als resultaat een aangener en gezonder woon- en verblijfsklimaat in de stad.

Gemeentelijke programma's en projecten verbinden

Veel van onze programma's, interventies en projecten dragen bij aan de gezondheid van de inwoners. De komende jaren zetten we in op het leggen van verbindingen daartussen, met gezondheid als rode draad.

Expertise-pool opzetten

We gaan een expertise-pool opzetten waarin we mensen, ervaring en kennis samenbrengen. Kennisinstituten nodigen we uit zich hierbij aan te sluiten. Om Healthy Ageing door te laten dringen tot in de haarvaten van de gemeentelijke organisatie zullen we projectleiders ofwel 'aanjagers' benoemen. Zij maken deel uit van de expertise-pool. Hun voornaamste opdracht is om de verschillende beleidsterreinen, programma's, projecten en interventies te verbinden.

Gebiedsgerichte aanpak

Een belangrijk uitgangspunt van het gemeentelijke beleid is 'dichtbij de burger en diens leefomgeving'. Daarom werken we gebiedsgericht, met wijkwethouders, gebiedsteams en WIJ-teams. Deze gebiedsgerichte aanpak biedt grote kansen om een gezonde en veerkrachtige wijk te realiseren.

Gebiedsgericht werken betekent dat we niet overal hetzelfde doen. Elk gebied (stadsdeel, wijk en buurt) is immers anders. Er bestaat geen 'one size fits all'-aanpak. We kunnen dan ook niet vooraf vastleggen wat we precies gaan doen. We sluiten aan bij bewegingen en processen die gaande zijn in een wijk. Hierbij maken we gebruik van de 'aanjagers' uit de expert-pool.

Bij deze aanpak hoort ook dat we de lopende programma's, projecten en interventies onder de loep nemen. We kijken of ze goed genoeg aansluiten bij de vraag van de wijk en passen bij de beweging die we willen maken.

Van onderaf vernieuwen

Bewoners maken de wijk. Zij weten wat er speelt in de wijk en welke aanpak bij hen past. Samen met de bewoners zoeken we naar integrale oplossingen die de verbinding leggen tussen het sociaal en fysiek domein, daarbij fungeren de G6 als het leidend principe.

Meer zeggenschap over de eigen leefomgeving versterkt de beoogde versterking van de eigen regie. Ook de WIJ-teams, betrokken (wijk-)organisaties, ondernemers, woningcorporaties en andere betrokken professionals kennen de wijk goed. Ze dragen bij aan de ideeënvorming, het maken van plannen en helpen bij de realisatie, zoveel mogelijk vanuit een faciliterende en ondersteunende rol. De wijkcompassen dienen als input voor de gesprekken. Ook verwante aspecten als armoede, meedoen, eenzaamheid kunnen op tafel komen; deze dragen in belangrijke mate bij aan de (ervaren) gezondheid.

In de prioritaire wijken starten

In eerste instantie richten we ons op de wijken waar de komende jaren wijkvernieuwing plaatsvindt: Selwerd, Beijum, de Hoogte/Indische Buurt en de Wijert-Noord. Dit zijn de wijken die op meerdere terreinen achterblijven bij de rest, ook op het gebied van gezondheid, en waar meer kwetsbare groepen wonen (meer mensen in armoede, kwetsbare ouderen, statushouders). Ook gaan we aan de slag in de Oosterparkwijk. Gezondheid is hier hoog op de agenda gezet door bewoners en netwerkpartners, een mooi voorbeeld hoe gezamenlijk 'van onderop' wordt gewerkt.

WIJ werken aan gezondheid en preventie

De WIJ-teams vervullen nu al een belangrijke functie waar het gaat om preventie en gezondheidsbevordering. Door vroegtijdig problemen als eenzaamheid, ontbreken van een sociaal netwerk, armoede en depressie te signaleren en op te pakken kan erger worden voorkomen. WIJ stimuleert bewoners de eigen regie te nemen, de gezondheidsvaardigheden te versterken en talenten in te zetten. Waar nodig biedt WIJ individuele ondersteuning.

De WIJ-teams maken deel uit van de netwerken in de wijk en werken met veel partijen en bewoners samen. Op basis van vragen en signalen uit de wijk faciliteren en ondersteunen ze collectieve preventieve activiteiten gericht op ontmoeting, participatie en gezonde leefstijl.

De komende jaren worden de WIJ professionals geschoold in 'integrale wijkaanpak gezondheid'.

Gezondheid van jongeren bevorderen

We willen dat alle Groningse kinderen gezond opgroeien in een veilige leefomgeving waar ze hun talenten kunnen ontwikkelen. Een goede gezondheid en gezonde leefstijl op jonge leeftijd werkt

door in de verdere levensloop. Vanuit onze brede gezondheidsopvatting is gezondheid de basis voor de psychische, fysieke en sociale ontwikkeling van kinderen. Gezondheid is daarbij geen apart thema, maar verweven met onder andere veiligheid, talentontwikkeling en de ontwikkeling van democratisch burgerschap. De essentie schuilt hem in die onderlinge samenhang en zelfs afhankelijkheid. Daarom is het zo belangrijk dat professionals, ouders en vrijwilligers zich deze samenhang bewust zijn en werken aan een goede samenwerking op deze thema's, waarbij een ieder vanuit zijn of haar achtergrond natuurlijk specifieke kennis, ervaring en expertise meebrengt. *Positief Opgroeien* daagt bewoners, kinderen en alle professionals en vrijwilligers die werken met kinderen in de wijk uit om dit voor elkaar te krijgen. Daarvoor is het belangrijk dat ze elkaar makkelijk weten te vinden en elkaars taal spreken. Samen stellen ze een integraal meerjarenplan op. Wat willen we bereiken, wat is er nodig? Belangrijke onderwerpen zijn bijvoorbeeld gezond gewicht, gezonde en actieve leefstijl, positief ouderschap, sociale aansluiting, positief pedagogisch klimaat, verbinding preventie en zorg en schoolloopbaan.

Positief Opgroeien draait al in Selwerd/Paddepoel/Tuinwijk, Lewenborg en De Wijert, en de komende jaren willen we het uitbreiden naar andere wijken in de stad. We monitoren de resultaten en daarvan willen we leren hoe effectief de interventies zijn, of er nog iets ontbreekt en hoe het loopt met de samenwerking in het netwerk. Met die kennis gaan we de aanpak stapsgewijs verbeteren.

Verbinden preventie, welzijn en zorg

We zien grote verschillen in gezondheid tussen wijken en bevolkingsgroepen. Dit uit zich onder meer in een ongezondere leefstijl, vaker de diagnose met één of meer chronische ziekten en een minder goede ervaren gezondheid. Mede hierdoor neemt de vraag naar zorg toe.

We maken (nu nog) op kleine schaal afspraken met de professionals in de zorg over het signaleren van vaak voorkomende klachten bij inwoners en verbinden dit met welzijn. Op deze manier verwachten we de gezondheidsachterstanden in te lopen en de zorgconsumptie terug te dringen

Samenwerking eerstelijnsgezondheidszorg versterken

Goede en laagdrempelige zorg in de buurt met aandacht voor preventie is een randvoorwaarde voor gezondheid. De WIJ-teams, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen zijn hierin belangrijke spelers. Op verschillende manieren versterken we de samenwerking tussen de eerstelijns gezondheidszorg en het 'nuldelijns' sociale domein. De S1 wijkverpleegkundigen en de Ondersteuners Jeugd & Gezin en vormen de schakel tussen de huisarts en het WIJ-team. Ook maken we gebruik van de succesvolle methodiek van Welzijn op Recept. Deze aanpak willen we uitrollen naar andere wijken. Op deze manier maken we gezamenlijk de beweging van 'zorg naar voorzorg'.

Publieke gezondheid (GGD) en het sociale en fysieke domein verbinden

Vanaf 2018 sluiten we jaarlijks een dienstverleningsovereenkomst (DVO) af met de GGD. In deze DVO worden afspraken gemaakt tussen de gemeente en de GGD over de uitvoering van de taken en diensten van de GGD. Op deze manier sluiten de taken op het gebied van de publieke gezondheid en het sociale en fysieke domein optimaal op elkaar aan. We willen maximaal gebruikmaken van de expertise van de GGD om onze ambitie te realiseren. We hebben bijvoorbeeld afspraken gemaakt over het delen van gezondheidsinformatie en -data op wijkniveau en over het vroegtijdig betrekken van de GGD bij ruimtelijke plannen. Ook zijn afspraken gemaakt over de inzet van de Jeugdgezondheidszorg als onderdeel van WIJ- Groningen.

Preventiecoalities afsluiten

Een goede samenwerking tussen gemeente, zorgverzekeraar, zorgaanbieders en kennisinstellingen is essentieel om preventieve activiteiten op wijkniveau vorm te geven, gezondheidsachterstanden in te lopen en de zorgkosten te verlagen. Samen met Menzis hebben we de *Lokale Werkagenda Groningen-Menzis 2017-2020* opgesteld. In dit document zijn samenwerkingsafspraken opgenomen met als gezamenlijk streven om mensen een gezonde leefstijl te laten omarmen en ervoor te zorgen dat mensen - ongeacht eventuele (gezondheids)problemen – meedoen en meetellen in onze samenleving. We blijven de komende jaren op zoek naar nieuwe kansen om preventiecoalities af te sluiten.

7 Acties en goede voorbeelden

In de uitvoering zijn we al aan de slag. Aan de hand van een aantal voorbeelden laten we zien hoe de praktijk van het gezondheidsbeleid eruit gaat zien.

Blue Zone Selwerd

Selwerd is één van de vier wijken waar we met een groot aantal partijen werken aan een heel nieuwe vorm van wijkvernieuwing. Een wijk is de perfecte proeftuin om het nieuwe gezondheidsbeleid met de bijbehorende integrale en gebiedsgerichte aanpak te gaan uitvoeren en op effectiviteit te toetsen. In Selwerd worden gezondheid en welbevinden het leidende thema bij de wijkvernieuwing. We willen van Selwerd een optimale leefomgeving maken, een zogeheten Blue Zone, samen met de bewoners en een brede coalitie van partijen. Deze ambities worden nader uitgewerkt in het wijkprogramma *Blue Zone Selwerd*.

Wat

Blue Zones zijn gebieden in de wereld waar mensen gezonder en gelukkiger leven, en waar mensen vaak ouder dan 100 jaar worden. Hét kenmerk van een Blue Zone is een optimale leefomgeving. 'Natuurlijk bewegen' en een 'natuurlijke omgeving' zijn bepalend voor een lang leven. Zo dragen tuinieren, verantwoorde voeding, voldoende slaap en ontspanning en niet te veel stress bij aan gezondheid. Ook sociale netwerken en voldoende tijd voor vrienden en familie dragen bij aan gezondheid.

De uitdagingen

In Selwerd ligt een grote opgave op het gebied van gezondheid en welbevinden. Hier zijn bewoners duidelijk ongezonder dan in andere wijken en dan in de rest van Nederland. Er is veel armoede, werkloosheid en eenzaamheid, en minder welbevinden. Het woningbestand is verouderd, de zorgconsumptie is hoog, de sociale samenhang is gering. Er wonen veel eenoudergezinnen en weinig bewoners voelen zich verantwoordelijk voor de buurt. De cijfers spreken voor zich: een bovengemiddeld percentage van de wijkbewoners (1 op de 7 inwoners) ervaart een hoge mate van eenzaamheid, hebben psychische problemen (1 op 10) en geven zichzelf geen goede score voor hun eigen gezondheid. Een flink aantal huishoudens wordt door het WIJ-team ondersteund. Verder huisvest Selwerd een hoog aantal huishoudens en kinderen die in armoede leven, is er een bovengemiddeld aandeel minima-huishoudens (20%), een bovengemiddeld aandeel kinderen dat opgroeit in een minimahuishouden. Ook de fysieke omgeving scoort onder het stedelijk gemiddelde, bijvoorbeeld wat het beheer en onderhoud van de openbare ruimte betreft, de onveilige situatie door het autoverkeer en de fysieke kwaliteit en duurzaamheid van de woningen. Het voorzieningenniveau daarentegen is breed en kwalitatief goed.

De kansen

In het kader van de integrale Groningen Gezond ambities en gezamenlijke ambities die de gemeente en de woningbouwcorporaties hebben op het gebied van een gebieds/wijkgerichte aanpak is het afgelopen jaar met veel organisaties, bewoners en de gemeente gewerkt aan een nieuwe insteek voor de wijkvernieuwing in Selwerd. Samen met de bewoners, gebiedsteam, WIJ-team, woningcorporaties, scholen, verenigingen, ondernemers, zorginstellingen en andere professionals gaan we aan de slag om van Selwerd een gezonde wijk te maken. Alles wat we in deze wijk doen moet bijdragen aan de gezondheid en het welbevinden van de bewoners. Zo maken we mogelijk dat in alle activiteiten die in de wijk plaatsvinden gezondheid en welbevinden de verbindende schakels zijn, waardoor de samenhang tussen de projecten zichtbaar wordt

Kansen liggen in de relatie tussen gezondheid en de fysieke omgeving (woningverbetering, woongenot en vitaliteit, de wijk aan aantrekkelijker maken voor verschillende groepen (diversiteit en een omgeving waar gezond gedrag gestimuleerd wordt en waar mensen (jongeren én ouderen) elkaar kunnen ontmoeten).

Waar zetten we op in

Bewoners maken de wijk, vertrekpunt is wat bewoners drijft. Het hebben van een perspectief, meedoen, zelf kunnen beslissen en je goed voelen zijn belangrijke voorwaarden voor een gezond en gelukkig leven. We gaan hierbij uit van de eigen kracht van mensen.

Doelen:

over tien jaar zijn de belangrijkste gezondheidsproblemen in Selwerd teruggebracht en de gezondheidsverschillen verkleind ten opzicht van het stadsgemiddeld. Hierbij worden de onderliggende oorzaken zoals armoede, eenzaamheid, gebrek aan zingeving aangepakt.

Hiervoor is nodig dat:

- eigen kracht en initiatief van bewoners maximaal wordt ondersteund waarin het Wijkbedrijf Selwerd en het Wijkplatform een centrale rol spelen.
- stakeholders als belanghebbenden investeren in de wijk;
- de huidige bewoners na de wijkvernieuwing in de wijk blijven wonen;
- we door het verleggen van geldstromen (van bijvoorbeeld de zorgverzekeraar) bewonersinitiatieven kunnen ondersteunen en we de WIJ-teams kunnen ontlasten.

Samen met Akkoordpartners

De samenwerking met de Rijksuniversiteit Groningen/UMCG en Hanzehogeschool werpt hier zijn vruchten af. Er is een gezamenlijke subsidieaanvraag gedaan bij ZonMw (RUG/UMCG en gemeente) gericht op interventies die de sociaaleconomische gezondheidsverschillen kunnen verkleinen.

Onderzoekers van de Rijksuniversiteit Groningen/UMCG en de Hanzehogeschool gaan monitoren en meten. We hebben een aantal harde doelstellingen: een lagere zorgconsumptie en een stijging van welbevinden, minder overlast en ongelukken. Als gemeente werken we bijvoorbeeld aan een verduurzaming van de woningvoorraad, meer ruimte voor wandelaars en fietsers, een veiliger verkeerssituatie, ontmoetingsruimtes, een veiliger leefomgeving, aantrekkelijk groen en gezonde voeding.

Invulling geven aan de Healthy Ageing Visie

Programmaonderdelen voor de komende jaren zijn:

- Versterken sociale cohesie en kleinschaligheid (G1 Actief Burgerschap);
- Verbetering en verduurzaming van de woningvoorraad (G5 Gezond Bouwen);
- Ruimte voor de wandelaar en de fietser (G4 Gezond Verplaatsen);
- Een veiliger leefomgeving en een veiliger verkeerssituatie, inrichting 30 km zones (G4)
- Bereikbaar groen in de buurt, versterken kwaliteit groen + recreatie verbeteren waterkwaliteit (G2 en G3);
- Gezonde voeding (G6).

Rookvrije generatie

Een leefomgeving waarin niet gerookt wordt, is een gezondere leefomgeving. Daarom gaan we samen met een heleboel partners stimuleren dat kinderen die vanaf 2017 zijn geboren rookvrij opgroeien. Als gemeente gaan we roken actief ontmoedigen in en om onze gebouwen. Hiervoor gaan wij een Plan van Aanpak opstellen waarin de volgende acht pijlers de logische stappen zijn op weg naar een Rookvrije Generatie in Groningen. De andere organisaties doen hetzelfde voor hun gebouwen en terreinen. Al met al bestrijken we een aanzienlijk deel van de stad. Dit zal een grote impact hebben. We hopen dat steeds meer organisaties enthousiast worden en gaan meedoen, zodat we met elkaar de stad (bijna) helemaal rookvrij maken.

Voor kinderen levert een rookvrije leefomgeving nog veel meer gezondheidswinst op dan we al dachten: minder kinderen met zware astma-aanvallen, minder kinderen met ernstige luchtweginfecties en minder te vroeg geboren baby's. Kinderen die niet met roken in aanraking komen, gaan bovendien zelf ook minder snel roken dus er ontstaat een vliegwieleffect. Samen met de eerder genoemde organisaties gaan wij op naar een Rookvrije Generatie in Groningen. In onze aanpak leggen we de nadruk op het roken in de buurt van kinderen en het creëren van bewustwording. Het rookvrij maken van de gemeentelijke gebouwen en het inrichten van rookvrije zones is geen doel op zich maar een middel om te stimuleren dat kinderen rookvrij opgroeien. Daar hoort bij dat de gemeentelijke organisatie en de andere organisaties die een belangrijke maatschappelijke rol vervullen – zoals ziekenhuizen, scholen, sportverenigingen, kinderopvang FC Groningen e.d. – in alle opzichten uitstralen dat roken niet (meer) vanzelfsprekend is door zelf het goede voorbeeld te geven. Door met een groot aantal organisaties een krachtig signaal af te geven dat we het als een gezamenlijke verantwoordelijkheid beschouwen om er voor te zorgen dat kinderen niet meer gaan roken, willen we een beweging en een publieke discussie op gang brengen die uiteindelijk tot een gedragsverandering moet leiden.

We hebben ons aangesloten bij de landelijke Alliantie Nederland Rookvrij, initiatief van de Hartstichting, KWF Kankerbestrijding en het Longfonds. Naast de gemeente, het UMCG, de RUG, de Hanzehogeschool Groningen en het Healthy Ageing Network Northern Netherlands zijn de volgende organisaties bij de Alliantie aangesloten: Martini Ziekenhuis, Menzis, FC Groningen, GGD, Zorg Innovatie Forum, Alfa- en Noorderpoortcollege, Groninger Apothekers Vereniging, Huis van de Sport, Kidsfirst, O2G2, SKSG, Sport050, VCOG, KNMG Noord, Progress Events (de Toeter en het Catshuys), Noorderbrug en Verslavingszorg Noord Nederland. Deze organisaties hebben zich verenigd in een lokaal platform, dat in de praktijk functioneert als een lerende netwerkorganisatie. Deze brede Groningse coalitie maken zich samen sterk voor een rookvrije stad.

Who Cares? in de Oosterparkwijk

De prijsvraag *Who Cares?*, uitgeschreven door de Rijksbouwmeester in samenwerking met de gemeenten Almere, Groningen, Rotterdam en Sittard-Geleen, vraagt om innovatieve en toekomstgerichte visies op de Nederlandse woonwijken. De gemeente gaat het winnende plan helpen realiseren. De prijsvraag draait om nieuwe ideeën die een antwoord geven op de vergrijzing en de veranderingen in de zorg en ondersteuning. Deze ideeën zullen een nieuwe impuls geven aan de ruimtelijke vernieuwing van de wijken. Het unieke aan de prijsvraag is dat de plannen op een integrale wijze tot stand gekomen zijn en dat uitgewerkte businessplannen worden opgeleverd. Niet alleen ontwerpers maar ook sociaal-maatschappelijke partijen hebben samengewerkt. En juist dat aspect van de prijsvraag is niet alleen een mooie vingeroefening maar levert ook een bijdrage aan de verdere uitwerking van *The Next City*. Hoe zorgen we ervoor dat we in de zo vroeg mogelijk stadium sociaal maatschappelijke ontwikkelingen en ruimtelijke ontwerp met elkaar verbinden om onze stad voor onze huidige en toekomstige bewoners optimaal vorm te geven?

Groningen Fit

Groningen Fit (JOGG) stelt zich ten doel om door middel van een wijkgerichte, integrale aanpak een effectieve aanpak te realiseren van overgewicht. Het is geen project, maar een beweging op weg naar een gezondere samenleving. *Groningen Fit* richt zich specifiek op ondersteuning van de intermediairs die dagelijks of wekelijks in contact zijn met kinderen en hun ouders met een lage SES en met wijkbewoners van allochtone afkomst. *Groningen Fit* werkt daarbij nauw samen met allerlei betrokken partijen (bewoners, partnerorganisaties, professionals, wijkorganisaties, bedrijven en gemeentelijke diensten).

De focus ligt op het ontwikkelen van positieve en gezonde gewoonten in de (leef)omgeving van de jeugd. Er wordt aangehaakt bij interesses en kansen. Het doel is het versterken van het professioneel netwerk en de samenwerking met bewoners.

Groningen Fit loopt al een aantal jaar in Selwerd en wordt verder uitgerold in twee andere wijken.

Welzijn op Recept

Wanneer iemand een huisarts bezoekt, is zijn of haar vraag of probleem niet altijd medisch van aard. Een toenemend aantal huisartsbezoekers heeft psychosociale problemen. Zij ervaren bijvoorbeeld een gevoel van nutteloosheid, voelen zich ongelukkig of eenzaamheid of angstig of hebben slaapproblemen. Het huidige instrumentarium in de eerstelijnsgezondheidszorg is voor deze patiëntengroep niet altijd volledig passend en soms ook niet wenselijk.

Totnogtoe is het gebruikelijk dat een huisartsbezoek uitmondt in het voorschrijven van medicatie of een verwijzing naar de tweedelijnsgezondheidszorg, zoals een fysiotherapeut of een psycholoog. Activiteiten op welzijnsgebied om de kwaliteit van leven duurzaam te verbeteren en eigen regie te vergroten sluiten mogelijk beter aan bij de hulpvraag en zouden op termijn het zorg- en medicatiegebruik kunnen verminderen. In samenwerking met Gezondheidscentrum Lewenborg, Menzis, Humanitas, de MJD en de gemeente Groningen is Welzijn op Recept in Lewenborg twee jaar geleden van start gegaan. *Welzijn op Recept* is een landelijke methodiek waarbij de huisarts of andere zorgverlener verwijst naar de welzijnscoach. Naar aanleiding van gesprekken tussen de welzijnscoach en de cliënt over de klachten en hoe het leven van de persoon in kwestie eruitziet, kan een welzijnsinterventie worden ingezet.

Voorbeelden van zulke welzijnsinterventies zijn cursussen of trainingen gericht op eigen ontwikkeling of het grip krijgen op klachten, deelnemen aan ontmoetingsactiviteiten voor het opdoen van sociale contacten, vrijwillige inzet in de eigen omgeving of voor een maatschappelijke organisatie of een hobby of sport oppakken.

Onderzoek laat zien dat *Welzijn op Recept* resulteert in meer welzijn en zelfredzaamheid. Het moet onderdeel gaan uitmaken van de gebiedsgerichte aanpak in de gemeente en de WIJ-teams. *Welzijn op Recept* heeft bij uitstek de potentie om een brug te slaan tussen de eerstelijnsgezondheidszorg en het sociale domein om zo burgers te activeren en hun participatie te vergroten.

8 Wat zijn de resultaten

Onze ambitie is dat iedereen - jong en oud- Gezond Ouder wordt. Deze ambitie hebben we uitgewerkt in de volgende doelen:

- Het winnen van het aantal gezonde levensjaren van Groningers
- Het inlopen van gezondheidsachterstanden tussen wijken en groepen inwoners

Deze doelen hebben we niet binnen vier jaar gerealiseerd. Dit is een lang en complex proces waarin we met vele partners samenwerken en waarop vele factoren van invloed zijn. Onze ambitie is dan ook voor de langere termijn, het is een stip op de horizon. We streven er naar dat in 2030 het aantal gezonde levensjaren is toegenomen en de gezondheidsverschillen zijn afgenomen.

Om de gewenste koers te behouden hebben we een stappenplan 'op weg naar 2030' met tussendoelen ontwikkeld.

Stappenplan 'op weg naar 2030'

In 2018 hebben we:

- Een expertisepool op het gebied van Groningen Gezond opgezet, bestaande uit medewerkers van gemeente, UMCG, RUG en Hanzehogeschool met een verbinding met Menzis. In deze expertisepool is brede deskundigheid op het gebied van de zes kernwaarden voor een Gezonde Stad ('de G6').
- Aanjagers aangesteld om de verbinding tussen sociaal en fysiek domein aan te sturen.
- Een Plan van Aanpak vastgesteld voor het realiseren van onze ambities op het gebied van een rookvrije generatie.

In 2019 hebben we:

- Onze gemeentelijke gebouwen en terreinen rookvrij gemaakt.
- Positief Opgroeien uitgerold van drie naar minimaal zes wijken in de stad.

In 2020 hebben we:

- De scholing van professionals in de wijk op het gebied van de integrale gezondheidsaanpak afgerond.
- De methodiek Welzijn op Recept uitgerold in drie andere wijken.

In 2021 hebben we:

- Een werkzame, integrale aanpak voor de wijkvernieuwing ontwikkeld die sociaal en fysiek domein verbindt waarbij gezondheid en leefkwaliteit het uitgangspunt zijn.

In 2023 hebben we:

- De onderzoeksresultaten van de 'Blue Zone' aanpak in Selwerd beschikbaar die de eerste effecten zullen laten zien van de integrale aanpak c.q. nieuwe vorm van wijkvernieuwing met gezondheid en leefkwaliteit als uitgangspunt.

In 2028 hebben we:

- de belangrijkste gezondheidsproblemen in Selwerd teruggebracht en de gezondheidsverschillen verkleind ten opzicht van het stadsgemiddeld.

Vanaf 2022 gaat een nieuwe beleidsperiode voor Gezond Groningen in waarbij we ons beleid zullen ontwikkelen op basis van de resultaten van de bovenbeschreven stappen.

Monitoring

We monitoren op verschillende manieren. We volgen de effecten van ons beleid via het 'Kompas van Stad'. De effecten van de integrale aanpak in Selwerd worden apart gemonitord door een promotie-onderzoek van de RUG.

Indicatoren

We willen op alle terreinen die de gezondheid en het welbevinden van onze inwoners beïnvloeden een verbetering zien. Op de lange termijn moet dit leiden tot meer gezonde levensjaren, een hogere kwaliteit van leven en het verkleinen van gezondheidsverschillen tussen hoge en lage inkomens.

Gaande weg het traject willen we een verbetering zien in de verschillen tussen groepen inwoners (zie figuur op pagina 4) op de indicatoren:

- Eigen regie
- Ervaren gezondheid
- Sociale eenzaamheid

Daarnaast willen we een verbetering zien op de volgende indicatoren (zoals ook opgenomen in de subsidieaanvraag aan ZonMW betreffende Selwerd):

- Een lagere zorgconsumptie
- Minder overgewicht bij volwassenen en jeugd
- Een afname van het percentage inwoners dat rookt, zwaar drinkt of onvoldoende beweegt
- Een toename van de participatiegraad in de wijken
- Een afname van het percentage inwoners dat meldt aan minimaal twee chronische ziekten te lijden
- Een stijging van de lidmaatschappen van sportscholen

Informerende raad

We informeren de raad via de Planning & Control-cyclus. Daarnaast rapporteren we jaarlijks over de voortgang van Groningen Gezond. Verder onderzoeken we andere manieren om de raad te informeren over de stand van zaken, bijvoorbeeld met themabijeenkomsten en werkbezoeken.

9 Communicatie

Effectieve communicatie is doelgroepgericht. Daarom loopt de communicatie over *Groningen Gezond. Samen gezond ouder worden* langs verschillende lijnen: bewoners (op niveau van de wijk en van de hele gemeente), gemeentelijke organisatie, partnerorganisaties, landelijk en internationaal. Bij ieder niveau horen specifieke communicatiestrategieën. Voor de ontwikkeling van deze strategieën maken we gebruik van de expertise van onze eigen communicatieafdeling. Voor specifieke onderwerpen die ook het Akkoord van Groningen en de campagne *City of Talent* raken hebben wij regulier contact met Marketing Groningen. We maken deel uit van de themagroep *Healthy Ageing* die vanuit de campagne *City of Talent* onder leiding van Marketing Groningen is opgericht.

Bewoners: verleiden

Het doel van de communicatie op wijk- en gemeentelijk niveau is het creëren van structureel draagvlak voor het gezondheidsbeleid en actief burgerschap bij bewoners, organisaties en professionals in de wijk. De boodschap is dat we bewoners willen verleiden tot een duurzame gezonde leefstijl, door in gesprek te gaan en positief in te spelen op de wensen van de wijk. Daarvoor kiezen we voor een laagdrempelige aanpak in toegankelijke taal en beelden. Daarbij willen we gebruik maken van sociale marketing.

Bij communicatie die verder gaat dan bewoners van een wijk of stadsdeel willen we zoveel mogelijk aanhaken bij bestaande activiteiten zoals *Let's Gro* en *Martinus Pronkjewail*. Om anderstalige burgers beter te bereiken (bijvoorbeeld buitenlandse studenten en onderzoekers, statushouders) willen we informatiematerialen in meer talen ontwikkelen.

Gemeentelijke organisatie: zorgen voor verankering

Wij willen de *Healthy Ageing Visie* en de *G6* structureel verankeren in onze werkwijze, in onze werkomgeving (bijvoorbeeld door rookvrije gebouwen) en in onze beleidsprogramma's.

Partners: zwaan-kleef-aan

Wij willen de *Healthy Ageing Visie* en de *G6* structureel helpen verankeren in de organisaties van onze partners, zodat het netwerk voor een gezonde leefomgeving zich kan uitbreiden en andere partijen zich kunnen aansluiten. De communicatie van de zes kernwaarden en voorbeeldprojecten loopt via de bestaande campagnes: *Groningen*, *City of Talent* en de eigen communicatiekanalen van de Akkoordpartners en HANNN. Daarnaast liften we mee op de campagne van de *Alliantie Nederland Rookvrij!* Wij hebben ons samen met een groot aantal andere organisaties in de stad bij deze alliantie aangesloten (zie Uitvoeringsprogramma).

Landelijk : voorbeeldprojecten in de etalage

Groningen heeft een uitstekende basis om zich als gezonde gemeente te ontwikkelen. De gemeente, de RUG, het Centre of Expertise van de Hanzeschool Groningen en het *Healthy Ageing*-team van het UMCG ontwikkelen vele (onderzoeks)projecten en activiteiten die hieraan bijdragen. Hiermee lopen we landelijk gezien voorop, maar we profileren ons er nog niet mee.

We willen de zichtbaarheid en de profilering van Groningen als gezonde gemeente vergroten en de zes kernwaarden uit de *Healthy Ageing Visie*, *G6 voor een Gezonde Stad* landelijk promoten. We

zoeken daarbij verbinding met andere steden die zich als Gezonde Stad profileren (Utrecht, Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Eindhoven). We roepen andere partijen in de gemeente op de ambitie met zoveel mogelijk andere partners uit te dragen.

Internationaal: sterk profileren

Naast landelijk (politiek Den Haag) willen we Groningen als gezonde gemeente ook profileren in de EU en Brussel. Samen met de kennisinstellingen en HANNN maken we al deel uit van EU-netwerken op het gebied van Healthy Ageing, zoals het EU Platform Age Friendly Cities, EIT en European Innovation Partnerships on Active and Healthy Ageing (EIP AHA).

Met onze Healthy Ageing-partners zetten we een gezamenlijke Healthy Ageing-lobby op in Den Haag en Brussel. Met onze agenda brengen we niet alleen (wetenschappelijk) onderzoek onder de aandacht maar laten we ook zien dat Groningen de ideale proeftuin is voor gezonde verstedelijking. Daarvoor willen we een aantal voorbeeldprojecten in de etalagezetten en die ook aantrekkelijk presenteren.

10 Financiën

Zoals we hebben aangegeven wordt gezondheid bepaald door een samenspel van factoren die vooral buiten het terrein van de volksgezondheid liggen. De beschikbare budgetten van de betrokken beleidsprogramma's op zowel sociaal, fysiek en economisch domein dragen dan ook bij aan het behalen van de gezondheidsdoelen.

Daarnaast is er een budget van € 871.000 beschikbaar, waarvan € 484.000 GIDS-middelen. Deze middelen zetten we anders in dan voorheen. Geen inzet op losse, op zichzelf staande projecten maar op een integrale, procesmatige aanpak. Dat betekent dat we de beschikbare middelen gebruiken voor 'aanjagers' die de verschillende programma's en projecten gaan verbinden en voor interventies passend binnen bij de integrale, procesmatige aanpak. Ook zetten we een deel flexibel in voor de wijkgerichte aanpak.

In onderstaande tabel wordt de besteding verantwoord.

Gezonde Leefomgeving (uitvoering Healthy Ageing Visie)	Gebiedsgerichte aanpak		Verbinding welzijn, zorg en preventie	Totaal
	Gezonde Wijk	Positief Opgroeien		
€ 230.000	€ 205.000	€ 382.000	€ 54.000	€ 871.000

Bijlage

- Healthy Ageing Visie, de G6 voor een Gezonde Leefomgeving